

Det Københavnske Teatersamarbejde

Historie 1975-2014

Den selvejende institution Det Københavnske Teatersamarbejde har siden den blev stiftet i 1975 eksisteret under fire forskellige navne:

- Den Storkøbenhavnske Landsdelsscene (DSL)
- Det Storkøbenhavnske Teaterfællesskab (DST)
- Københavns Teater (KbhT)
- Det Københavnske Teatersamarbejde (KbhT)

I de forskellige skikkelser har institutionens overordnede formål været uændret: Nemlig at yde tilskud til drift og produktion på store teatre i hovedstadsområdet og på den måde medvirke til at sikre et alsidigt og kvalitetspræget udbud af teater.

Den Storkøbenhavnske Landsdelsscene (DSL) 1975-1991.

I løbet af de tidlige 70'ere stod det klart, at de store, privatdrevne teatre i København behøvede en mere systematisk offentlig støtte, hvis de skulle overleve. Resultatet af de politiske overvejelser blev stiftelsen af Den Storkøbenhavnske Landsdelsscene som pendant til landsdelsscenerne i Århus, Odense og Ålborg. I modsætning til disse, der hver især drives som ét samlet teater, kom DSL til at bestå af en række fritstående teatre med hver sin teaterchef og bestyrelse. Den offentlige støtte blev tilvejebragt gennem sammenstyknin g af tilskud fra Københavns og Frederiksberg kommune, Københavns Amt samt staten. På trods af at DSL bestod af et antal enkelte teatre, var institutionen organiseret som en enhedsøkonomi, hvor et teaters overskud kunne finansiere et andet teaters underskud. Den øverste ledelse blev udgjort af en styrelse udpeget af tilskudsyderne. Efter indstilling fra de enkelte teatres bestyrelser var det styrelsen, som traf beslutning om ansættelse af teatercheferne.

Sammensætningen af teatre varierede. Følgende teatre var med i hele perioden:

- Alléscenen (Betty Nansen Teatret)
- Det Ny Teater
- Fiolteatret
- Folketeatret
- Gladsaxe Teater
- Scala (Nørrebro Teater)

Hertil kom i kortere perioder:

- ABC Teatret (1978/79-1990/91)
- Amagerscenen (1978/79-1990/91)
- Aveny Teatret (1978/79-1990/91)
- Bristol Music Centers Teater (1975/71-1981/82)

- Rialto ((1981/82-1990/91)
- Riddersalen (1976/77-1990/91)
- Strøghus Teatret (1975/76-1980/81)

Det Storkøbenhavnske Teaterfællesskab (DST) 1992-2006.

Idet lange løb kunne overskud ikke opveje underskud på DSL teatrene, hvorfor det blev stadigt sværere at få økonomien til at hænge sammen. Omkring 1990 blev det derfor politisk besluttet at omdanne DSL, således at de enkelte teatre blev enkeltstående, juridiske og økonomiske enheder. Inden for dette koncept kunne et teater gå fallit uden at påvirke økonomien i de øvrige teatre, som principielt kunne opbygge betydelige egenkapitaler.

Teknikken i ordningen betød, at DST-styrelsen – fortsat udpeget af tilskudsyderne – opslog en bygning med tilhørende produktionsstøtte, som et teaterselskab herefter kunne ansøge om. Hvis teaterselskabet ikke havde en chef, var det DST-styrelsen, som efter indstilling fra teaterselskabets bestyrelse, udpegede en teaterchef.

DST strukturen blev justeret i 1999. Med henblik på at skabe en stærkere sammenhæng i økonomien på tværs af teatrene, blev der etableret mulighed for at kræve større overskud tilbagebetalt samtidig med, at DST styrelsen fik mulighed for at yde kapitalindskud til teatre i akut økonomisk nød. Styrelsen suppleredes med tre teaterkyndige udpeget af Kulturministeren. Sammen med en nyansat direktør udarbejdede styrelsen en målsætning for DST og fastsatte eksplicitte, kunstneriske profiler for de enkelte teatre, der dannede grundlag for indgåelsen af resultat- og driftsaftaler med teatrene.

Det Ny Teater, som økonomisk havde udgjort den største udfordring i DSL-æraen, ophørte med at modtage drifts- og produktionsstøtte, idet DST dog fortsat betalte teatrets husleje. Teatrets repertoire blev tilsvarende justeret med henblik på skabe mulighed for en tilstrækkelig egen indtjening.

I hele perioden modtog følgende teatre drifts- og produktionsstøtte fra DST:

- Aveny Teatret/Dr. Dante
- Betty Nansen Teatret
- Folketeatret
- Gladsaxe Teater
- Nørrebro Teater
- Rialto
- Østre Gasværk Teater

Flolteatret udgik af ordningen. ABC teatret og Amagerscenen var med fra begyndelsen. Med udgangen af sæson 1994/95 lukkede ABC teatret, mens Amagerscenen måtte dreje nøglen om i 1997/98.

Københavns Teater (KbhT) 2006-2012

00'ernes kommunalreform nedlagde amterne og medførte derfor, at der skulle findes en erstatning for den hidtidige kludetæppefinansiering af DST. En påtænkt kommunalisering stødte på betydelig modstand i teaterbranchen. Man frygtede, at et manglende statsligt engagement kunne medføre en gradvis udhuling af budgetterne. Man pegede også på, at der i København ville blive et hul i teatrenes fødekæde mellem de kommunalt finansierede og eksperimenterende små scener og Nationalscenen, Det Kongelige Teater, som med byggeriet af operahus og skuespilhus stod over for en massiv oprustning.

Netop den forventede og øgede konkurrence fra Det Kongelige Teater var et af udgangspunkterne for en henvendelse fra DST-teatrene i september 2004 til Kulturministeren. Heri argumenterede man for en ny organisationsstruktur og skrev i den forbindelse bl.a.:

Der synes blandt aktørerne på området... at være enighed om, at ordningen nu bør omdefineres, bl.a. med udgangspunkt i følgende

- 1. De tilgængelige midler på området, herunder også abonnementsmidler og markedsføringsmidler skal samles under en hat*
- 2. Reel beslutningskompetence for de professionelle teaterbestyrelser skal sikres*

Det foreslås i den forbindelse, at der etableres en "koncernmodel", hvorefter et overordnet aktieselskab eller en selvejende institution/fond etableres som moderselskab for 7 datterselskaber/teaterinstitutioner...

Den overordnede bestyrelse skal naturligvis indgå en resultatkontrakt med de bevilgende myndigheder... og der skal naturligvis også mellem moderselskabet og de underliggende teaterinstitutioner indgås en resultatkontrakt, som i økonomisk henseende animerer det enkelte teater til at arbejde for et kunstnerisk og et økonomisk godt resultat...

Vedrørende en optimering af den økonomiske drift og samarbejdsområder i en overordnet koncernmodel tænkes på billetformidlingssystemer, markedsføringstiltag, administrationstiltag og en gensidig overordnet profilafgrænsning med bl.a. en optimering af teaterudbuddet til følge...

Politikerne lyttede: Teatrene blev ikke kommunaliseret, men overgik i stedet på lige fod med landsdels-scenerne i Århus, Odense og Ålborg til statsligt selveje. Idet man i øvrigt fulgte teatrenes ønsker, blev resultatet omdannelsen af DST til det 100 % statsligt støttede Københavns Teater. Den hidtidige politiske styring blev erstattet af en professionel bestyrelse, som skulle indfri de politiske forventninger: Københavns Teater skulle udgøre en modpart til Det Kongelige Teater, øge billetsalget samt om økonomisk nødvendigt lukke teatre. Kompetencen til at udnævne teaterchefer lå fortsat centralt i Københavns Teaters bestyrelse, som fik opgaven med at udpege professionelle bestyrelser for de enkelte teatre.

Gladsaxe Teater lukkede med udgangen af sæson 2005/06. Aveny Teatret og Rialto blev med virkning fra sæson 2007/08 fusioneret til et nyt teater, *Teater X*, (senere *Camp X* og *Republique*) der med en betonet eksperimenterende profil skulle være kunstnerisk spydspids. Folketeatret blev fusioneret med det landsdækkende turnerende Danske Teater og videreført under navnet Folketeatret.

Grundstammen i Københavns Teater udgjorde herefter:

- Betty Nansen Teatret
- Folketeatret
- Nørrebro Teater
- Republique
- Østre Gasværk Teater

Det Københavnske Teatersamarbejde (KbhT) 2012-

Med indgåelsen af en bred teaterpolitisk aftale i 2011 gennemførte Folketinget en justering af Københavns Teater, som fik virkning fra sæson 2012/13. Kompetencen til at udnævne teaterchefer blev decentraliseret og flyttet til de enkelte teatres bestyrelser. Der blev samtidig fastsat ensartede retningslinjer for udpegningen af bestyrelser på alle de store, statsstøttede teatre, således at udpegningen deles mellem Kunstfondens Projektstøtteudvalg for Scenekunsten og Kulturministeren.

Som paraply- og samarbejdsorganisationen blev Det Københavnske Teatersamarbejde administrativt slanket, og det blev fastslået, at teatrene er selvstændige enheder med egen bestyrelse som øverste ledelse – og ikke dele af koncern. Som en organisatorisk nyskabelse indgår teatrenes direktører i et direktørforum, der rådgiver KbhT's bestyrelse.

Som følge af omdannelsen flyttede politikerne det hidtidige huslejetilskud til Det Ny Teater ud af ordningen, således at Det Ny Teater kom direkte på Finansloven. Bortset herfra er det ikke sket ændringer i sammensætningen af teatre. Teatersamarbejdet består således af:

- Betty Nansen Teatret
- Folketeatret
- Nørrebro Teater
- Republique
- Østre Gasværk Teater

Resume

Skema 1 sammenfatter de forskellige perioder i form af deres væsentlige, organisatoriske kendetegn:

Skema 1. Historie og strukturelle kendetegn for DSL, DST og KbhT

År	Navn	Tilskudsprincip	Ledelse
1975	Den Storkøbenhavnske Landsdelsscene (DSL)	Enhedsøkonomi (solidarisk underskudsdekning)	Styrelse med politisk repræsentation af tilskudsmyndigheder
1992	Det Storkøbenhavnske Teaterfællesskab (DST)	Mål- og rammestyring af selvejende institutioner (pengeposeprincip)	Styrelse med politisk repræsentation af tilskudsmyndigheder
2006	Københavns Teater (KbhT)	Mål- og rammestyring af selvejende institutioner inden for rammerne af en koncernmodel	Professionel bestyrelse, der tilsammen repræsenterer bestemte, relevante kompetencer.
2012	Det Københavnske Teatersamarbejde (KbhT)	Mål- og rammestyring af selvejende institutioner inden for rammerne af en samlet paraply- og samarbejdsorganisation	Professionelle bestyrelser, der hver for sig repræsenterer bestemte, relevante kompetencer bistået af et rådgivende direktørforum

I forhold til deltagende teatre sammenfatter skema 2, hvilke teatre der gennem institutionens knap 40-årige historie er lukkede, og hvilke, der fortsat er i drift, nogle inden for andre organisatoriske rammer:

Skema 2. Nuværende anvendelse mv. af teatre, der har indgået i DSL/DST/KbhT

Teater	Nuværende anvendelse mv.
ABC Teatret	Lukket
Amagerscenen	Lukket
Aveny Teatret	Fortsat i drift som kommunalt (Frederiksberg) støttet teater
Betty Nansen Teatret (Alléscenen)	Indgår i Det Københavnske Teatersamarbejde.
Bristol Music Centers Teater	Lukket
Det Ny Teater	Fortsat i drift med statsstøtte direkte på Finansloven.
Fiolteatret	Fortsat i drift, under navnet Husets Teater, som lille storbyteater med støtte fra Københavns Kommune. Fiolteatret lukkede, og Husets Teater flyttede fra Magstræde til Halmtorvet.
Folketeatret	Fusioneret med det landsdækkende turnerende teater, Det Danske Teater, i 2007 og indgår som sådan fortsat i Det Københavnske Teatersamarbejde.
Gladsaxe Teater	Lukket
Nørrebro Teater (Scala)	Indgår i Det Københavnske Teatersamarbejde
Rialto	Fortsat i drift. Med virkning fra sæson 2009/10 som anneksscene til Nørrebro Teater, dvs. som del af Det Københavnske Teatersamarbejde
Riddersalen	Fortsat i drift som lille storbyteater med støtte fra Frederiksberg Kommune
Strøghusteatret	Lukket 1981, hvor aktiviteterne flyttede til Rialto
Teater X/Camp X/Republique	Nyt teater etableret af Det Københavnske Teatersamarbejde. Siden 2009/10 har teatret adresse på Øster Fælled Torv i de to teaterbygninger, der tidligere har været anvendt under navnene Kanonhallen (Kaleidoskop) og Dansescenen, hvor de var støttede som små storbyteatre i Københavns Kommune. Kaleidoskop lukkede, Dansescenen flyttede i 2009 sammen med andre danseinstitutioner til nye lokaler på Carlsberg grunden
Østre Gasværk Teater	Indgår i Det Københavnske Teatersamarbejde